

ANTWERPS BEROEPSKREDIET C.V.

Frankrijklei 136

2000 ANTWERPEN Tel.: (03) 233 89 35

UNIEK voor ZELFSTANDIGEN en KMO's

KREDIETEN:

Meer dan 50 jaar uitsluitend ten dienste van de zelfstandigen, vandaar een ver doorgedreven specialisatie inzake de financiële, fiskale en sociale stimuli toegekend door de overheid.

Rentetoelagen (wet 4.8.78)

Waarborgfonds (idem)

Participatiefonds, bijzonder interessant voor jonge en snel groeiende bedrijven (uitsluitend via het beroepskrediet)

DEPOSITOBOEKJES:

4% + 1,25%

Gunstige voorwaarden voor IEDEREEN.

EFFEKTEN:

van de NATIONALE KAS VOOR BEROEPSKREDIET (Staatswaarborg).

AGENTSCHAPPEN:

2100	Deurne, Boekenberglei 114	Tel.: (03) 321 51 34
2710	Hoboken, Heidestraat 2/7	Tel.: (03) 828 23 71
2180	Kalmthout, Pastoor Weytslaan 7	Tel.: (03) 666 98 58
2060	Merksem, J. Buerbaumstraat 47	Tel.: (03) 645 01 94
2120	Schoten, Churchillaan 41	Tel.: (03) 658 76 32
2800	Mecheien, Raghenoplein 15	Tel.: (015) 41 62 63
2300	Turnhout, de Merodelei 67	Tel.: (014) 41 23 94
2410	Herentals, Zandstraat 63	Tel.: (014) 21 50 05
2400	Mol, Markt 55	Tel.: (014) 31 44 47

+ diverse vrije medewerkers over gans de provincie Antwerpen.

BOEKBESPREKINGEN

ALGEMENE ECONOMIE

Vic VAN ROMPUY, ed. - **Actuele economische problemen**. Theorie en politiek. - Leuven, Universitaire Pers Leuven, 1986, 245 blz. - Prijs: 1.200 fr.

In 1986 vierde het Centrum voor Economische Studiën (C.E.S.) van de K.U. Leuven zijn dertigste verjaardag met een studiedag over *Actuele economische problemen. Theorie en politiek*. Het nu onder dezelfde titel uitgegeven boek bundelt de teksten van de voorgedragen referaten.

De negen opstellen van de hand van professoren verbonden aan het C.E.S., soms in samenwerking met vorsers van het Centrum, behandelen tal van actuele economische problemen, en zijn gegroepeerd in twee secties. Ingaan op de rijke inhoud van elk van deze bijdragen is in een korte bespreking als deze onmogelijk. Daarom volgt hier slechts een overzichtje van auteurs en onderwerpen.

De eerste sectie, over *internationale economie*, bevat teksten van Prof. L. Baeck over de westerse economie, anno 1986; van Prof. T. Peeters over protectie, macro-economische onevenwichten en structurele aanpassing: een Europees perspectief; verder van Prof. P. De Grauwe en B. de Bellefroid over het verband tussen wisselkoersvariabiliteit en internationale handel; en ten slotte van Prof. L. Berlage over economische groei in de derde wereld.

De tweede sectie bevat vijf bijdragen over meer *algemene* vraagstukken van *economische theorie en politiek*. Prof. A. Barten heeft het over econometrie en de voorbereiding van de economische politiek. Prof. H. Van der Wee en G. Dancet beschrijven de geschiedenis van de berekenings- en reconstructiemethodologie van de Belgische nationale boekhouding, 1920-1985. Prof. V. Van Rompuy en E. Heylen onderzoeken de belastingen in de deelgebieden van federale staten. Prof. P. Van Rompuy, Dr. G. De Bruyne en G. Poulmans behandelen de relatie tussen werkloosheid en loonkost. En ten slotte geven Prof. D. Heremans en M. De Broeck een overzicht van de evolutie in het theoretisch beleidskader van de macro-economische politiek.

Op het symposium waren tevens een aantal bekende economen van buiten de K.U. Leuven uitgenodigd om een eerste commentaar te geven op de voorgestelde referaten. De samenvattingen van deze negen commentaren zijn ook in het boek opgenomen. Verder bevat het een woord vooraf waarin Prof. dr. em. G. Eyskens, de stichter van het C.E.S., het ontstaan en de ontwikkeling van het Centrum schetst.

Al bij al biedt deze publikatie een interessant overzicht van enkele resultaten van het lopend onderzoek in de negen werkgroepen van het C.E.S. De dertigste verjaardag van het Centrum wordt er nog enige extra luister door bijgezet.

J. Pauwels

Helmut FRISCH & Bernhard GAHLEN, red. - **Causes of Contemporary Stagnation**. Proceedings of an International Symposium Held at the Institute for Advanced Studies, Vienna, Austria, October 10-12, 1984. Studies in Contemporary Economics. - Berlijn, Springer-Verlag, 1986, vii + 216 blz. - Prijs: 45 DM.

Dit tiende volume in de reeks "Studies in Contemporary Economics" is de weergave van een internationale conferentie die in oktober 1984 in Wenen plaatsvond. Centraal op deze conferentie stonden vragen m.b.t. de oorzaken en de gevolgen van de aanhoudende stagnatie in de Westeuropese economieën sinds het begin van de jaren tachtig.

Ruwweg kunnen in de gepresenteerde papers twee benaderingswijzen worden onderscheiden. Een aantal auteurs (o.a. W. Franz, J. Kromphardt, U. Schlieper, en G. Winckler & R. Kunst) concentreren zich in hun analyse uitdrukkelijk op het stagnatiefenomeen sinds 1980, op de oorzaken ervan en op eventuele (on)mogelijkheden ter bestrijding ervan. Andere auteurs (zoals A. Vercelli, M. Di Matteo en B. Gahlen) vullen terecht aan dat de huidige stagnatie niet kan worden begrepen zonder meer algemeen de oorzaken en de gevolgen van de structurele vertraging van de economische groei sinds 1974 te beschouwen. Ze concentreren zich dan ook daarop en formuleren van daaruit beleidsaccenten.

In zijn paper over kosten en opbrengsten van een (anti-)inflatie beleid (toegesplitst op de BRD) laat W. Franz erg duidelijk begrijpen dat de stagnatie in Europa sinds 1980 in belangrijke mate dient beschouwd te worden als de outputkost van een uitdrukkelijke keuze voor inflatiebestrijding.

J. Kromphardt confronteert de meest prominente conjunctuurverklaringen (het Keynesiaanse Phillips-model, het monetaristisch model, de verklaring van de Nieuw-Klassieke Macro-economen en het Goodwin-model) met de werkelijkheid in de BRD. Hij toont de hoofdrol aan van de monetaire ontwikkelingen en de evolutie van de reële interestvoet in de huidige Westduitse economische vertraging. Conjunctuurverklaringen die deze aspecten niet of onvoldoende benadrukken (zoals het Goodwin-model, dat aan de loonbewegingen de hoofdrol toekent, en het model van de Nieuw-Klassieke Macro-economen), worden van hieruit bekritiseerd.

De papers van U. Schlieper enerzijds en van G. Winckler & R. Kunst anderzijds behandelen de rol die de loonbewegingen kunnen spelen voor de tewerkstelling. Modelmatig leidt Schlieper o.a. af dat in een omgeving die gekenmerkt wordt door de werkloosheid te wijten aan een tekort aan kapitaalgoederen, een daling van de reële lonen enkel nieuwe investeringen, vraag en tewerkstelling kan genereren als zij lang genoeg volgehouden wordt en na een aanzienlijke "time lag". Kunst & Winckler besluiten dat er in landen waar de nominale interestvoet exogeen is (bv. de BRD en Oostenrijk), geen causale relatie bestaat van de nominale loonvoet naar de tewerkstelling. Een dergelijke causale relatie kan wel, zij het zwak, worden vastgesteld in de VS, waar de interestvoet endogeen is.

M. Di Matteo beschouwt de huidige stagnatie niet als een "klassieke" conjunctuurbeweging, maar legt de band naar de theorie van de lange golven (waarvan hij ook een uitgebreid overzicht geeft). In de lijn van Schumpeter legt A. Vercelli de basis van de hedendaagse economische problemen bij de "routinisering" en "bureaucratisering" van de ondernemersfunctie door grote gecentraliseerde organisaties (zowel privé als publiek). Dit heeft geleid, zo stelt hij, tot een zekere verkalking in het economisch proces. Alle hoop en aandacht dient te worden gericht op hoogtechnologische KMO's, als belichamers van nieuw en fris ondernemerschap.

B. Gahlen benadrukt de negatieve outputeffecten van de verhoogde onzekerheid en prijsvariabiliteit die de westerse economieën sinds het begin van de jaren zeventig kennen. Verder bevat dit boek bijdragen van O. Landmann, die de cyclische en inflatoire interdependentie tussen de westerse economieën bestudeert, en van A. Wörgötter over prijsrigiditeit en -flexibiliteit bij vraag- en aanbodschokken.

Zoals blijkt uit dit overzicht, kon op de vermelde conferentie in Wenen een erg brede waaier van papers aan bod komen. Dit heeft eerst en vooral duidelijk te maken met het feit dat de huidige stagnatie niet kan teruggebracht worden tot één enkele oorzaak. Ten tweede draagt dit natuurlijk bij tot de grote rijkdom van dit boek.

F. Heylen

Rupert PENNANT-REA & Clive CROOK. - **The Economist Economics**. Revised edition. - Harmondsworth, Penguin Books (Pelican), 1986, 197 blz. - Prijs: 2,95 £ (VK).

K. BAIN & P.G.A. HOWELLS. - **Government and the economy**. Reeks "Key Issues in Economics and Business". - Londen / New York, Longman, 1987, x+ 198 blz. - Prijs: 3,95 £.

Er bestaat ongetwijfeld een sterke behoefte aan eenvoudige doch niettemin degelijke inleidingen tot de economie. De hierboven genoemde boekjes komen m.i. op een succesvolle wijze aan deze behoefte tegemoet. Hoewel geen van beide als een volledige inleiding kan doorgaan, en dit overigens ook niet wordt gepretendeerd, slagen ze in hun gemeenschappelijke opzet: een betrouwbare gids bezorgen aan al wie kennis van economie wil verwerven of deze kennis wil bijscholen. De behandelde thema's sluiten dan ook sterk aan bij wat de publieke belangstelling wegdraagt: inflatie, wisselkoersen, overheidstekorten en publieke schuld.

The Economist Economics wordt, zoals de titel laat vermoeden, uitgegeven door het onvoorzien Britse weekblad *The Economist*. De auteurs zijn trouwens respectievelijk "editor" en "economist editor" van het tijdschrift.

Het is gebaseerd op een serie van bondige overzichten (zgn. "briefs"), die in de loop van 1984 in het tijdschrift verschenen. Bij dit initiatief stond de bedoeling voor om de lezer van *The Economist* op een bevattelijke wijze met de meer recente ontwikkelingen in het vakgebied in contact te brengen. Vandaar dat plaats is ingeruimd voor thema's als "rationele verwachtingen", "de theorie van niet-ruimende markten" en "de portefeuillebenadering van de wisselkoers". Vooralsnog is hoofdzakelijk de macro-zijde belicht, wat laat vermoeden dat binnenkort tevens een micro-gedeelte zal uitgegeven worden. Thans loopt trouwens een reeks van dergelijke micro-"briefs".

Government and the Economy is een goed gedocumenteerd werkje over de plaats en functie van de overheid in de economie. Zowel micro- als macro-aspecten worden daarbij belicht (taxatie, het privatiseringdebat, de houding t.a.v. monopolies, budgettaire en monetaire politiek, inflatie). Dit boek richt zich iets meer naar de student-examinandus. Het bevat o.m. examenvragen van Britse universiteiten en beroepsfederaties samen met het "type"-antwoord. Het geheel is echter iets meer op de situatie in het Verenigd Koninkrijk gericht.

A. Van Poeck

Theo PEETERS, Peter PRAET & Paul REDING, eds. - **International Trade and Exchange Rates in the Late Eighties.** - Amsterdam, North-Holland; Brussel, Editions de l'Université de Bruxelles, 1985, xii + 418 blz. - Prijs: 200 gulden.

Sinds de olieschokken van de jaren zeventig zijn grondige wijzigingen opgetreden in de internationale economische en monetaire omstandigheden.

Deze veranderingen hebben uiteraard de nodige stimulansen gecreëerd voor nieuwe benaderingen in de reële en de monetaire theorieën van de internationale handel, en in de concepten met betrekking tot de internationale economische politiek.

Tijdens een aantal congresdagen, gehouden in Namen, Brussel en Leuven van 6 tot 8 juni 1985, werden de recentste nieuwe benaderingen en inzichten door diverse gespecialiseerde internationale economen naar voren gebracht.

Dit uitstekend initiatief van het Centrum voor Economische Studiën (KUL), het Institut d'Etudes Européennes (Université Libre de Bruxelles) en de Faculté des Sciences Économiques et Sociales (Namur) heeft uiteindelijk geresulteerd in de samenbundeling van de congrespapers tot de voorliggende reading. In totaal omvat het werk 18 papers van kwalitatief hoogstaand wetenschappelijk niveau.

Aangezien in deze bijdragen – behoudens enkele uitzonderingen – gehandeld wordt over extensies en verfijningen van bestaande modellen, is zinvolle lezing van voorliggende reading slechts relevant na uitgebreide voorkennis van de reële en monetaire theorie van de internationale handel.

P. Roosens

Eugenia Froedge TOMA & Mark TOMA, red. - **Central Bankers, Bureaucratic Incentives, and Monetary Policy.** Financial and Monetary Policy Studies, 13. - Dordrecht / Boston / Lancaster, Kluwer Academic Publishers, 1986, xiv + 249 blz. - Prijs: f 125.

Het betrokken boek groepeerd bijdragen die eerder reeds als tijdschriftartikel verschenen zijn. Het compilatieboek heeft tot doel de stellingen van de economische beginselen van de bureaucratie toe te passen en te bewijzen voor de centrale banken. Dit komt er op neer dat de centrale banken als instelling hun eigenbelang nastreven, wars van de effecten op de nationale welvaart. De idee van deze micro-economische drijfveer steekt schril af tegen de andere theorieën, die de centrale banken de functie van macro-economische regulator toeschrijven in overeenstemming met de doelstellingen van het economisch beleid.

De verschillende studies die in het boek opgenomen zijn, nemen meestal de Amerikaanse situatie ter hand om hun stellingen kracht bij te zetten. Ook het empirisch onderzoek is quasi uitsluitend gebaseerd op de concrete toestand van de Federal Reserve. De resultaten kunnen dus geenszins gegeneraliseerd worden. De verhouding tussen de FED en de VS-overheid op beleidsvlak en op financieel vlak (voornamelijk het principe van winstafstand aan de Schatkist) hypothekeert de bevindingen van de onderzoeken. Het boek had dan ook beter "The US experience" als ondertitel meegekregen. De diverse bijdragen passen volledig in de neo-liberale doctrine van het geldwezen en van het "central (?) banking". Enkele bijdragen hebben de verdienste om de intellectuele discussie betreffende de houding van de FED op de voorgrond te brengen. Doch de analysemethoden hebben het nadeel dat er steeds geredeneerd wordt op een *ex post* basis. Bepaalde beslissingen van de FED worden daardoor ongepast geacht, en geacht bestemd te zijn om het prestige van de FED te verhogen. Het beslissingsproces heeft echter geen weet van de toekomstige ontwikkelingen die zich zullen manifesteren in een vrije markteconomie. Deze kritiek geldt des te meer daar alle studies analyses op lange termijn verrichten. Bovendien zijn de specificaties

van de vergelijkingen niet altijd even rigoureu, waardoor tentatieve conclusies worden getrokken. De inflatie enkel en alleen beschouwen als monetair fenomeen, en meer nog als een uitvloeisel van de FED-beslissing om haar activiteiten te financieren, is zonder meer een dubieuze rode draad die door het boek loopt.

R. Acx

Thomas G. WEYMAN-JONES. - **Energy in Europe.** Issues and policies. The Methuen EEC Series. - Londen / New York, Methuen, 1986, xii + 176 blz. - Prijs: 22,50 £.

De auteur heeft zich een duidelijk en beperkt doel gesteld: de niet-gespecialiseerde, maar geïnteresseerde lezer een globaal inzicht geven in de energieproblematiek en in het energiebeleid op Europees vlak. Hij is in hoge mate in zijn opzet geslaagd.

De meeste aandacht besteedt hij aan de invloed van de oliecrisis op de Europese energie-economie en op de Europese economie in het algemeen. Deze keuze is terecht, gelet op de belangrijke invloed van olie op de Westeuropese economische ontwikkeling.

De auteur neemt in het boek een beschrijvende houding aan. Hij steunt daarbij op analyserend werk van anderen die op directe of indirecte wijze de Europese energieproblematiek behandelden. De meer technische studies op dit gebied zijn niet in zijn referenties opgenomen. De auteur vermijdt een normatieve visie op de Europese energietoekomst en dit is ten zeerste verantwoord, gelet op de doelstellingen en diepgang van het boek.

Samengevat is het aan te bevelen literatuur voor wie geïnteresseerd is in de energieproblematiek vanuit Europees perspectief. De lectuur kan een uitnodiging vormen om de meer analytische studie "Energie 2000" van de Europese Commissie ter hand te nemen. Specialisten inzake energie, of personen die analysetechnieken of beleidsinstrumenten inzake energie willen studeren, zullen aan het boek minder boodschap hebben.

A. Verbruggen

Dieter BÖS. - **Public Enterprise Economics.** Theory and Application. Advanced Textbooks in Economics, 23. - Amsterdam / New York / Oxford, North-Holland, 1986, vi + 472 blz. - Prijs: f 110.

De bedoeling van dit werk is een overzicht te geven van de diverse economische benaderingen van het probleem van prijszetting door publieke ondernemingen. Nagenoeg alle recente ontwikkelingen op dit gebied komen in dit boek op een geïntegreerde wijze aan bod. In het eerste deel wordt een algemeen basismodel ontwikkeld. Zowel een normatieve benadering (het maximeren van een sociale welvaartsfunctie) als een positieve benadering (het maximeren van het aantal stemmen voor politici, het maximeren van de budgetgrootte...) komen hier aan bod. Ook een normatieve en positieve stapsgewijze politiek (piece-meal policy) worden hier in een algemeen kader behandeld.

Na deze algemene benadering wordt in deel twee dieper ingegaan op enkele belangrijke bijzondere gevallen van het normatieve model van deel één. Zo worden behandeld: prijszetting bij marginale kosten, Ramsey-prijzen, regulering van de opbrengstvoet en prijszetting met verdelingsdoelstellingen. Ook de interdependenties met de private sector (aanpassingen aan monopolistische prijszetting in de private sector en aan gerantsoeneerde markten), "peak-load pricing" en de bepaling van optimale kwaliteiten komen hier aan bod. In deel drie wordt dieper ingegaan op positieve benaderingen: politici die stemmen willen winnen, bureaucraten die hun budget willen maximeren, managers die de totale productie of de totale ontvangsten willen maximeren enz. Ook recente speltheoretische benaderingen worden hier behandeld.

In het vierde en laatste deel is er een empirische toepassing op het openbaar vervoer in Londen (bus en "underground"). Kostfuncties en vraagfuncties worden econometrisch geschat en vele inzichten uit vorige theoretische benaderingen vinden hier een zeer mooi toepassingsgebied.

De grote verdienste van dit werk bestaat in de overtuigende synthese die hier bereikt wordt. Vele diverse benaderingen – en in verband met publieke ondernemingen zijn de mogelijke benaderingswijzen wel uitzonderlijk talrijk – worden hier samengebracht in een zinvol en duidelijk gestructureerd geheel.

Een zwakker punt in het werk is dat niet-lineaire prijschema's zo goed als niet behandeld worden. Verder kan men ook stellen dat de motivering van sommige analyses of begrippen al eens achterwege blijft. Inleidingen tot of besluiten van hoofdstukken zijn soms te kort, of soms helemaal afwezig.

Beide wat zwakkere punten beletten niet dat professor D. Bös hier een indrukwekkende prestatie heeft geleverd, die getuigt van een rijke ervaring en een uitzonderlijk vakmanschap.

W. Pauwels

Drew FUDENBERG & Jean TIROLE. - **Dynamic Models of Oligopoly.** Fundamentals of Pure and Applied Economics, 3. - Chur / Londen / Parijs / New York, Harwood Academic Publishers, 1986, viii + 83 blz. - Prijs: 24 \$.

Dit werkje bevat een synthese van recente ontwikkelingen in de dynamische theorie van de onderneming.

Bekende evoluties op dit gebied tijdens de jaren zeventig maakten gebruik van optimale controletheorie. Hierbij worden de ondernemingsomgeving en de impact van de concurrentie gemodelleerd door exogene factoren.

Dit boekje situeert zich methodologisch in de dynamische speltheorie van het niet-coöperatieve type. Dit betekent dat reacties van concurrenten expliciet in de modellen beschouwd worden.

Het werkje concentreert zich vooral rond monopolie- en duopoliesituaties. Het vertrekt van een zeer bondige synthese met betrekking tot Nash-evenwichten, multiple evenwichten in de dynamische context en integreerbaarheid (normale spelen).

Daarna worden een aantal specifieke gevallen besproken:

- spelen met kapitaalvoorraad als strategische variabelen
- leercurve-effecten
- preëemptieve strategieën
- korte-termijnacties, vaste kosten en natuurlijke monopolies
- prijsconcurrentie en stilzwijgende collusie
- investeringen in "desinformatie".

Gezien de reeks waarin het verschenen is (Fundamentals of Pure and Applied Economics) en de bondigheid van het werkje (80 blz.) zal het geen verwondering wekken dat het zeker geen gemakkelijke lectuur biedt. Ondanks het feit dat er weinig of geen wiskundige afleidingen in voorkomen, is het zeer technisch. Wel geeft het een uitstekend overzicht van een aantal "up to date" modellen en recente inzichten in de toepassingen van dynamische speltheorie m.b.t. micro-economie.

Sterk aan te raden dus voor geïnteresseerden op het vlak van ontwikkelingen in wiskundige micro-economie en industriële economie.

M. Weverbergh

William G. SHEPHERD. - **The Economics of Industrial Organization.** Second edition. - Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall, 1985, ix + 420 blz. - Prijs: 24,95 \$.

De Reuzen van het thema "Industrial Organization" (Sherer, Stigler, Caves & Porter) hebben in de jaren zeventig de theorie ervan afgewerkt rond het drieliuk "Structure, conduct, performance". Shepherd volgt zowat in die voetsporen (noemt alleen "conduct" "behavior", maar kom), en is nu na twee decennia research aan zijn tweede editie toe. Traditioneel is hij meer in de "policy"-aspecten van de industriële organisatie geïnteresseerd (vergelijk met Caves van Harvard) en dat voelt men doorgaans; het verhaal is analytisch zeer klaar, maar kan bij de researcher die eerder van de verwickelingen van de empirische observatie houdt, wel wat frustraties oproepen (maar die leven veelal van frustraties).

Het historisch inleidend hoofdstuk is zeer goed, net zoals de "basic concepts". De "market structure" wordt eerst algemeen behandeld, dan meer empirisch met een uitloper naar de financiële markten, om met de "firma zelf" te eindigen. Dit hoofdstuk is klassiek opgebouwd, net zoals het volgend deel over "performance". Toch dacht ik dat voetnoot 21 op blz. 135 wat lang uitvalt, gegeven de bijna oppervlakkige snelheid waarmee het onderwerp van de "allocative efficiency" wordt behandeld. Hier zou ik zeggen: meer tekst en minder voetnoot, en vooral wat meer articulatie in de bespreking van de empirie.

Eenzelfde opmerking geldt voor deel 4 over de "determinants", waar de bronnen van schaalvoordelen (specialisatie, fysica en management) slechts door twee empirische voetnoten (waarvan dan nog een van Adam Smith himself) ondersteund worden. Bij de "physical laws" is geen literatuurondersteuning voorzien, hoewel indertijd over de "two thirds power rule" prachtige staaltjes van analytische empirie werden geschreven in de *Quarterly Journal of Economics*. Gedeeltelijk worden deze bezwaren wel weggewerkt in een hoofdstuk over "actual determinants", maar daar is veeleer de methodologie ter sprake dan een literatuurselectie van de resultaten.

In deel 5 over "behavior & other variations" (wat vroeger "conduct" werd genoemd) speelt Shepherd weer duidelijk op eigen terrein, en wellicht gebruikt hij hier veel materiaal van zijn vroegere werken.

Kortom, een prachtig werk met wat schoonheidsfoutjes, die met wat gespecialiseerde literatuurkennis vlug verholpen zijn. Een *must* voor wie nog geen Sherer, Stigler en Porter op zijn rek heeft staan.

E. Claessens

Paul R. GREGORY & Robert C. STUART. - **Comparative Economic Systems.** Second edition. - Boston, Houghton Mifflin Company, 1985, xii + 575 blz. - Prijs: 34,50 \$.

Dit handboek vergelijkt de instellingen en de wijze van opereren van kapitalistische en socialistische economische stelsels, zowel in theorie (in deel I) als in de praktijk van landen die als voorbeelden kunnen gelden van de theoretische blauwdrukken. De auteurs onderscheiden daarbij centraal geleide en marktsocialistische stelsels; voor laatstgenoemde categorie wordt Joegoslavië als voorbeeld genomen. De mate waarin en de wijze waarop aan planificatie wordt gedaan, als alternatief voor het marktgebeuren, staan bij de analyse centraal. Onder de socialistische landen komen niet alleen Rusland en Joegoslavië maar ook Hongarije, China en Oost-Duitsland aan bod. De recente wijzigingen t.o.v. het orthodox communistisch economisch beleid naar Russische makelij, worden daarbij belicht, waarbij de auteurs wel enige scepsis over het welslagen van deze hervormingen laten blijken. Dit is een degelijk werk en een betrouwbaar baken in een moeilijk domein, dat gemakkelijk overwoerd wordt door slogans en vooroordelen. De auteurs pogen ook de systeemalternatieven te evalueren; zulks doen zij angstvallig, zonder daarbij buiten de economische

sfeer te stappen. Traditionele en nieuwe denkbeelden over kapitalisme en socialisme worden bondig en klaar weergegeven; aldus bijv. de theorieën van Barone en Lange over het socialisme en de recente geschriften van de Hongaar Kornai. Een omvangrijke literatuurlijst nodigt uit tot verdere verdieping. De landenstudies zijn wellicht niet altijd even grondig (bijv. inzake China), maar bieden toch een eerste kennismaking.

Dit boek verdient warme aanbeveling voor degenen die hun visie op een der grote kernvragen van deze tijd, met name de strijd tussen kapitalisme en socialisme (in zijn vele schakeringen), willen verdiepen op basis van een gegrond inzicht in de economische en politieke grondslagen van deze doctrines en beleidsmodellen.

S. Plasschaert

Alfred E. OTT & Harald WINKEL. - **Geschichte der theoretischen Volkswirtschaftslehre.** Grundriss der Sozialwissenschaft, 31. - Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1985, 303 blz. - Prijs: 44 DM.

In de reeks "Grundriss der Sozialwissenschaft" verscheen als deel 31 weerom een voortreffelijke uitgave. Op een beknopte, rake en systematische wijze worden de economische richtingen en scholen getypeerd, beginnend met de fysiocratische leer en eindigend met de neoklassieke theorie. Vooral de methodologische opbouw is merkwaardig. In hoofdzaak ligt het bijzondere van dit werk in het weldoordacht in elkaar grijpen van historiek en systematiek. Dit betekent dat de behandelde materie op een dubbele wijze wordt gestructureerd, nl. een historische indeling in de tijd en een systematische indeling naar het object.

Wat de historische indeling betreft, begint de studie met de fysiocraten, vermits inhoudelijk de economische wetenschap aanvangt met de ontdekking van de algemene interdependentie van de economische grootheden (cfr. A. Oncken) en met de fysiocraten voor het eerst een theoretisch-economisch systeem wordt opgesteld als een systeem van begrippen en wetmatigheden (cfr. C. Gide & C. Rist). Daarna volgt uiteraard de klassieke theorie met speciale aandacht voor de verspreiding van de Engelse klassieke theorie op het Europees continent, meer speciaal in Duitsland, en op de zgn. "anti-klassieke" theorie. Het economisch systeem van K. Marx wordt hierna besproken. De marginalistische school brengt ons tot in het eerste kwart van de twintigste eeuw met de Oostenrijkse school, de school van Lausanne en de zgn. "Methodenstreit".

De naar het object systematische indeling bevat - voor elk van de vijf genoemde hoofdperiodes - twaalf items, nl. een inleiding, de tijdshistorische achtergrond, de geestesgeschiedkundige achtergrond, biografische en bibliografische data, de produktietheorie, de prijstheorie, de distributieleer, het kringloopconcept, de geldtheorie, de conjunctuur- en groeitheorie, de theorie van de internationale handel en de economisch-politieke opvattingen. De combinatie van de indeling naar de tijd en de indeling naar object maakt het mogelijk dit boek op een tweevoudige manier door te nemen. Men kan evident het boek gewoon lezen van het begin tot het einde, doch men kan het eveneens "overlangs" lezen, a.h.w. een doorsnede maken - d.w.z. alle zakelijke items na elkaar lezen. Neemt men bijv. "produktietheorie", dan krijgt men een overzicht van de ontwikkeling van deze theorie van de fysiocraten t.e.m. de marginalisten.

Het procédé is buitengewoon aantrekkelijk en uitermate efficiënt, en het getuigt van een onbetwistbaar meesterschap dat de auteurs erin geslaagd zijn een dermate ruime en ingewikkelde materie op dergelijke wijze in nog geen driehonderd bladzijden samen te vatten.

J. Meganck

Robert A. LEONE. - **Who Profits. Winners, Losers, and Government Regulation.** - New York, Basic Books, 1986, xiii + 248 blz. - Prijs: 63,20 f.

Dit boek draait rond een waarheid als een koe: overheidsbemoeienis heeft altijd winnaars en verliezers. Leone noemt dit "The Iron Law of Public Policy". Wie de rationale van overheidstussenkomsten tracht te begrijpen, moet zich steeds de vraag stellen: wie profiteert hiervan en wie betaalt het gelag?

In deel I (Understanding competition when government matters) laat Leone zien hoe de onderlinge concurrentiële posities van ondernemingen veranderd worden door overheidsmaatregelen. Of het nu gaat over directe subsidies, over reglementeringen van arbeidsveiligheid, of verordeningen ter beperking van milieuschade, steeds leidt iedere nieuwe ingreep tot winnaars en verliezers. De mechanismen waarmee de onderlinge concurrentieverhoudingen overhoop worden gehaald, kunnen verschillen. Zo kan overheidstussenkomst leiden tot een ongelijke stijging van het kostenniveau van bedrijven, op ongelijke wijze doorwerken op de kostenstructuur, oude capaciteit bevoordelen of benadelen tegenover nieuwe capaciteit, bedrijven schaden of baten naargelang van hun marktpositionering. De gevolgen van overheidstussenkomsten zijn raar of zelden uniform verdeeld over de bedrijven, zodat er altijd winnaars en verliezers zijn.

In deel II (Understanding government when competition matters) tracht Leone aan te geven hoe managers zich kunnen gedragen tegenover de overheid. Diverse reacties zijn mogelijk. Een naïeve respons is te doen alsof de overheid niet bestaat, wat een garantie is om regelmatig tot de verliezers te behoren! Een gesofistikeerde respons gebruikt de overheid als competitief wapen. Zonder corruptie kan men ervoor zorgen dat men zoveel mogelijk bij de winners hoort en zo weinig mogelijk bij de verliezers. Dit vereist een goed begrip van de manier waarop de overheid functioneert en de manier waarop wetgeving en regelgeving tot stand komen. Ook bedrijfsorganisatorische maatregelen zijn nodig om deze gesofistikeerde respons mogelijk te maken.

Robert Leone is lector aan de Kennedy School of Government van Harvard University, maar was vroeger verbonden aan de Harvard Business School. Dit is te merken aan de stijl van bewijsvoering via casuïstiek, waardoor het boek licht verteerbaar is.

W. Nonneman

Nanak KAKWANI. - **Analyzing redistribution policies. A study using Australian data.** - Cambridge, Cambridge University Press, 1986, ix + 293 blz. - Prijs: 30 £.

Dit boek is het resultaat van vier jaar onderzoek over de inkomensverdeling in Australië en de herverdelende implicaties van de belangrijkste categorieën belastingen en directe inkomensoverdrachten. Alhoewel de toepassingen uitsluitend betrekking hebben op de Australische situatie, zijn de behandelde analytische technieken en methodologische vernieuwingen voldoende algemeen om een ruim publiek te interesseren.

In een eerste deel schetst de auteur de methodologische en conceptuele problemen die het meten van de inkomens- en welvaartsverdeling bemoeilijken. Vooreerst behandelt hij de keuze tussen het individu en het gezin als inkomensverwervende eenheid en illustreert hij het gebruik van inkomensequivalentieschalen, waarbij rekening wordt gehouden met gezinsgrootte en -samenstelling. Ook het inkomensconcept zelf krijgt ruime aandacht. De auteur verschaft een boeiende bespreking van de parameters van een geschatte inkomensverdeling, die ontstaat indien een onderzoeker wegens gebrek aan informatie specifieke componenten (zoals kapitaalwinsten, waarde van huishoudelijke produktie, waarde van vrije tijd enz.) van het "ideale" inkomensconcept uitsluit.

Een tweede deel is gewijd aan maatstaven om ongelijkheid en herverdeling te meten. Naast een degelijk overzicht van de bestaande methoden uit de literatuur bevat dit deel een

grondige bespreking van een nieuwe indicator van de progressiviteit van belastingssystemen die een rechtstreeks verband leggen met maatstaven van horizontale en verticale gelijkheid. Een uitgebreide empirische rapportering komt aan bod in deel 3. De functionele en persoonlijke inkomensverdeling wordt deskundig geanalyseerd. Empirische bevindingen worden voorgesteld betreffende de verdeling van de inkomstenbelasting, de eigendombelasting en diverse inkomenstransfers (pensioenen, directe steun aan gezinnen enz.) over de verschillende inkomensklassen. De progressiviteit van zowel belastingen als transfers wordt berekend en hun gecombineerd herverdelend effect geanalyseerd. Ter afronding van dit deel volgt een relatief summiere studie van de indirecte belastingen.

In een ietwat onsamenhangend laatste deel behandelt de auteur het meten van de concepten "sociale welvaart" en "armoede". Ter afronding wordt het effect van de genoemde categorieën belastingen en inkomenstransfers op de omvang van de armoede geanalyseerd.

Bij het uitwerken van zijn studie heeft de auteur bewust verkozen geen gebruik te maken van de algemene evenwichtstheorie voor het evalueren van de implicaties van belastingen en transfers. Dit boek is een absolute aanrader voor allen die deze keuze niet als onaanvaardbaar ervaren. Het bevat een schat aan methoden en empirisch materiaal. In tegenstelling tot wat de uitgever laat veronderstellen ben ik evenwel van mening dat sommige hoofdstukken van dit boek wel degelijk een grondige economische en statistische vooropleiding vereisen.

B. De Borger

Peter KENNEDY. - **A Guide to Econometrics**. Second Edition. - Oxford, Basil Blackwell, 1985, x + 238 blz. - Prijs: 6,95 £.

Dat er meer dan genoeg goede econometrie-handboeken bestaan, zal niemand ontkennen. De meeste ervan richten tot zich toe een bepaald, min of meer (wiskundig) select publiek, in een min of meer uniforme stijl met een min of meer gestandaardiseerde structuur. Het boek van Kennedy heeft echter enkel de structuur met de andere gemeen: de doelgroep ervan bestaat uit mensen die geen inspanningen willen (of kunnen) leveren om de econometrische basistechnieken technisch onder de knie te krijgen, maar toch bekwaam willen zijn erover mee te praten. Het is dan ook een "Guide" en geen "Textbook".

Het moet gezegd dat de auteur in de hoofdttekst van zijn boek uitermate goed slaagt in zijn opzet. De belangrijkste econometrische begrippen worden helder, zonder wiskunde, met slechts hier en daar een zeldzame formule, en met zin voor humor en relativering, hetgeen ook eerder uitzonderlijk is, uiteengezet in een logisch opgebouwde structuur. Zo komen aan bod: evaluatie van schatters, intervalschatting, hypothesetesten, het klassiek lineaire-regressiemodel, detectie, en remediëring van inbreuken op de basisassumpties van dit model (specificatie, verwachte waarde en variantie van de foutterm, meetfouten, autoregressie, simultaneïteit, multicollineariteit), gebruik van externe informatie, Bayesiaanse benadering, dummy-variabelen, kwalitatieve en beperkte afhankelijke variabelen, voorspelling. Elk hoofdstuk wordt, ter vervanging van voetnoten, gevolgd door "General notes" (in kleinere druk), een bont allegaartje van anekdoten, verduidelijkingen en verwijzingen naar de literatuur, die over het algemeen weinig coherent zijn en niet altijd veel bijdragen tot een beter begrip van de behandelde materie. Hetzelfde kan gezegd worden van de "Technical notes" die er, in nog kleinere druk, op volgen, en langs waar de wiskunde dan toch het boek binnensluipt. Voor een aantal hoofdstukken zijn beide "notes" samen, soms zelfs afzonderlijk, beduidend langer dan de tekst zelf. Mijs inziens konden de meeste van die "notes" rustig vervangen worden door verwijzingen naar de gewone handboeken. De bibliografie is zeer uitgebreid en bevat vele bijdragen van recente datum, die menig "professional" zullen kunnen interesseren.

M. Jegers

Peter FLORA, F. KRAUS & W. PFENNING. - **State, Economy, and Society in Western Europe, 1815-1975**. A Data Handbook in two Volumes. Volume II. The Growth of Industrial Societies and Capitalist Economies. - Frankfurt, Campus Verlag; Londen, Macmillan Press; Chicago, St. James Press, 1987, 758 blz. - Prijs: 79 DM.

De groei van de kwantitatieve economische geschiedenis in de V.S.A. en de seriële geschiedenis op het continent geeft af en toe aanleiding tot heroïsche inspanningen bij de verzameling van enorme data-sets die zouden moeten toelaten internationale vergelijkingen te construeren over de zeer lange periode. De werken van P. Bairoch over de beroepsbevolking en het nationaal produkt en van P. Mitchell over o.m. de sectoriële productie zijn de belangrijkste Europese voorbeelden.

Het werk van P. Flora et al. is een nieuwe poging om de Westeuropese ontwikkelingen statistisch in beeld te brengen. Hun ambitie is wel erg hoog gegrepen: naast economische willen zij ook politieke, sociale en demografische tijdreeksen opstellen. In een eerste deel, verschenen in 1982, namen zij daartoe data op over o.a. culturele verscheidenheid, verkiezingen, regeringen, overheidspersoneel, openbare financiën en onderwijs. Nu ligt het tweede deel voor. Het bevat informatie over: bevolking en gezin; steden, verstedelijking en huisvesting; groei en samenstelling van het nationaal produkt; de beroepsbevolking; de inkomensverdeling; de arbeidsgeschillen. Het geplande hoofdstuk over de vakbonden ontbreekt echter. Voor elk van de negen thema's worden de volgende landen behandeld: België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland (ontbreken dus: Spanje, Portugal en Luxemburg).

Het gebruikte bronnenmateriaal bestaat voor het overgrote deel uit officiële statistieken. Slechts uitzonderlijk is van complementaire schattingen gebruik gemaakt. Daardoor blijft het kritische onderzoek dat aan de hand van de officiële statistieken werd verricht en dikwijls tot belangrijke correcties leidde, buiten beeld. Ook de homogenisering van de gegevens is onvolmaakt. Maar dat is bij dit soort verzamelingen nauwelijks te vermijden. Het wetenschappelijk gebruik dient voor een aantal thema's, zoals beroepsbevolking en nationaal produkt, dan ook beperkt te worden tot een eerste verkenning van de algemene trends. Die verkenningen worden door de auteurs vergemakkelijkt door het vertalen van het cijfermateriaal in een groot aantal overzichtelijke grafieken. Voor hen die geïnteresseerd zijn in de lange-termijnprocessen dus toch een interessant werktuigmiddel.

G. De Brabander

ALGEMEEN ONDERNEMINGSBELEID

Hein STUFKENS. - **Management voor een nieuwe tijd**. Transformatie in bedrijf en organisatie. Reeks "Paradigma". - Rotterdam, Lemniscaat, 1986, 95 blz. - Prijs: 478 fr.

Het thema "transformatie van management en organisatie" mag zich verheugen in een sterk groeiende belangstelling. Na de Verenigde Staten weet ook Nederland zich aangesproken door de nieuwe (?) benadering. Zo waren er in 1985 verscheidene congressen (o.m. door het Nederlands Studiecencentrum en "Creatief Personeelsbeleid" te Rotterdam, door de B.I.G. in Groningen, en de Orde van Organisatiedeskundigen en -adviseurs en de Stichting Interacademiale Opleiding Organisatie en Bestuurskunde). In 1986 had een speciaal nummer van M & O tot doel het denken over O.T. in Nederland meer bekendheid ter geven.

Eveneens in 1986 verschenen in de reeks "Paradigma" van Lemniscaat twee publikaties die hierover handelen. De eerste, die we thans bespreken, is hoofdzakelijk gebaseerd op lezingen gedurende de eerste twee der genoemde congressen.

In een vijftal bijdragen wordt het algemeen referentiekader van het transformatieparadigma en de toepassing ervan op leiderschap, management en organisatie geschetst. Ieder auteur onderzoekt vanuit zijn achtergrond en optiek de betekenis van de transformatie-idee voor een toekomstgericht management. Zo worden o.m. belicht: de organisatie als spirituele entiteit en de betekenis van koerszoekend leiderschap door C.J. Zwart, de eigenheid van een sociaal-systeemmodel tegenover mechanistische en organistische organisatie modellen door L.S. Vansina, de techniek tussen natuur en cultuur door Swan Liat Kwee.

De verschillende bijdragen situeren zich hoofdzakelijk op een vrij abstract en conceptueel niveau. Een omstandig overzicht van biografische gegevens laat toe de bijdragende auteurs te situeren.

D. Vloeberghs

John ADAMS. - Transformatie. Van produktgericht naar mensgericht ondernemen. Reeks "Paradigma". - Rotterdam, Lemniscaat, 1986, 223 blz. - Prijs: 770 fr.

Dit werk bevat een verzameling van artikels met een gelijkaardig referentiekader, namelijk dat van het transformatie-denken. Bij vergelijking met "Management voor een nieuwe tijd" (H. Stufkens, zie recensie in dit nummer) valt o.m. de veel pragmatischer en onmiddellijk praktijkgerichte inhoud en aanpak op. Overigens komen de meer fundamenteel bedoelde bijdragen, zoals die over de betekenis van het nieuwe paradigma (D. Nicoll) of over proces-wijsheid (P.B. Vaill) eerder geforceerd en wazig over. De kwalitatief meest hoogstaande hoofdstukken zijn deze rond managen in de stroomtoestand, met een soort alternatief energetisch organisatie model (L. Ackermann) en de bijdragen over het bereiken en handhaven van de persoonlijke piekprestatie (door J.D. Adams, de samensteller van het werk, die zijn oorspronkelijke activiteiten inzake stress-management verder heeft ontwikkeld tot een ruime benadering van groepen en organisaties) en over "Topprestatie-programmering" (van L. Nelson en F.L. Burns), waarin een aansluiting wordt gerealiseerd tussen O.T. en organisatiecultuur.

Uiteraard is het nog te vroeg om de definitieve evaluatie te geven van deze O.T.-benadering. Toch komen na grondige lezing van dit verzamelwerk een aantal bedenkingen naar boven. Zo zou het onderliggend harmoniedenken en de sterke analogie tussen functioneren als individu en als organisatie, die impliciet als achtergrond aanwezig is, kunnen wijzen op onvoldoende aandacht voor de structurele en politieke component, en meteen vragen om aanvulling vanuit een sociologische invalshoek. Bovendien komt de ijver waarmee, vooral door de uitgever-auteur, gezocht wordt naar verschilpunten met "organisatie-ontwikkeling" over als weinig overtuigend; de transformatietheorie kan immers o.i. beslist ondergebracht worden binnen de brede beweging van organisatie-ontwikkeling. Ten slotte is er het al bij al zeer fragmentarisch en beperkt feitenmateriaal; voornamelijk in een bijdrage over "metanoïsche organisaties" vinden we een vijftal expliciet genoemde ondernemingen, naast sporadische verwijzingen in enkele bijdragen.

De lezing van dit verzamelwerk levert in ieder geval verfrissende en stimulerende ideeën en inzichten op betreffende individuele en organisatorische "piek"- en "top"-prestaties, die nauw aansluiten bij de huidige "stromingen" inzake management en de rol van organisaties in de samenleving. Of deze manier van denken inderdaad ook feitelijk zal (kunnen) leiden tot een radicaal ander beleven en functioneren in en van organisaties, dient vooralsnog te worden aangetoond.

D. Vloeberghs

Akio MORITA, Edwin M. REINGOLD & Mitsuko SHIMOMURA. - Made in Japan. Akio Morita, de man achter Sony. - Utrecht / Antwerpen, Veen, uitgevers, 1986, 317 blz. - Prijs: 795 fr.

Akio Morita, mede-oprichter en topmanager van de Japanse elektronika-reus Sony, is de auteur van dit boek, dat zeker het lezen waard is.

Het valt moeilijk dit werk in een of andere categorie onder te brengen. Het heeft alleszins veel van een autobiografie - van Akio Morita zelf dan. Het kan ook doorgaan als de geschiedenis van een onderneming, van Sony, maar dan een van het betere type in vergelijking met zovele saai jubileumwerken over grote en minder grote ondernemingen. Het is tevens een boeiend stuk geschiedenis van Japan, onder meer over de wijze waarop dezelfde generatie Japanners die de "oorlog in de Stille Oceaan" verloren hebben, met verbeten vasthoudendheid de economische uitdaging van de naoorlogse periode met groot succes hebben aangepakt. Ten slotte mag het werk een plaats hebben in de lang wordende rij van werken gewijd aan het Japanse managementmodel. "Made in Japan" onderscheidt zich evenwel van de meeste andere in het genre door het feit dat het niet alleen door een Japanner werd geschreven, maar dan nog door een succesrijk Japans zakenman. Onder meer dan één ander oogpunt nog is het boek a-typisch voor dit genre. De auteur komt met een voor een Japanner onverwachte openheid voor zijn overtuiging uit. Kritiek op het Amerikaanse managementmodel en op de houding van de Europese zakenwereld ontbreekt niet. Met een - voor een Japanner vooral - gebrek aan bescheidenheid schrijft hij over zijn aandeel in het succes van zijn onderneming. Echt interessant zijn de beschouwingen die Akio Morita wijdt aan wat hij als zwakke punten van het westers (lees: Amerikaans en Europees) model ziet:

- de legalistische instelling van de zakenwereld in de VS,
- de korte-termijnvisie, zowel in de VS als in Europa,
- de al te financiële versus de industriële benadering, zowel in de VS als in Europa, met wat hij als twee uitwassen daarvan beschouwt:
- de handelsbalanstekorten van beide blokken t.o.v. Japan,
- het gebrek aan respect voor de grootste rijkdom van de onderneming, met name de werknemers, wat zich o.m. uit in de "raids" op ondernemingen en in de op zuiver financiële overwegingen gesteunde concentraties.

De aanbevelingen die de auteur in de laatste twee hoofdstukken doet over de middelen om de handelsbalansonevenwichten t.o.v. Japan weg te werken, lijken aanbevolen lectuur voor wie belangstelling heeft voor de dreigende handelsoorlog tussen Japan enerzijds en de VS en de EEG aan de andere zijde.

De vertaling van het werk uit het Engels is van duidelijk Noordnederlandse signatuur. Wellicht ergeren een aantal lezers zich ook aan "de Tokugawa shogunaat" (bedoeld wordt het sjogoeanaat) en andere taalslordigheden.

R. De Cadt

Pierre DAVOUS & Jacques MÉLÈSE. - **Rapport sur les sciences de l'organisation au Ministre de la Recherche et de la Technologie.** - Parijs, Les Editions d'Organisation, 1986, 111 blz.

Op nationaal niveau pogen de stand van zaken m.b.t. de organisatiewetenschappen ("les sciences de l'organisation") te beschrijven, is beslist geen eenvoudige opdracht. Nochtans is dit de opzet van de studie, geschreven in opdracht van L. Fabius, einde 1983 minister van Onderzoek en Technologie in Frankrijk. Het resultaat is noch boeiend, noch erg innoverend. Het eerste gedeelte bestaat uit een onderzoek naar de verschillende disciplines die zich hiermee bezighouden. Uiteindelijk wordt geopteerd voor "les processus de changement organisationnel compris dans tous leurs aspects et toute leur diversité" (blz. 29). De bespreking van de resultaten der vragenlijsten in het tweede gedeelte (met een zeer beperkte response-rate vanuit private en publieke ondernemingen) vertoont onvoldoende intrinsieke binding met de in het eerste gedeelte gestelde problemen. Bovendien ontbreekt vrijwel iedere ernstige situering binnen de internationale situatie.

Wie iets meer wenst te weten over de typisch Franse kijk op "les sciences de l'organisation" vindt in het rapport enkele interessante gezichtspunten en gegevens (bv. de verrassend grote invloed van "la sociologie des organisations", blz. 81-84); wie iets meer wenst te weten omtrent organisatiewetenschappen kan beter andere bronnen raadplegen.

D. Vloeberghs

PRODUKTIEBEHEER EN OPERATIONEEL ONDERZOEK

Wayne W. DANIEL. - **Essentials of Business Statistics.** - Boston, Houghton Mifflin, 1984, xi + 497 blz. - Prijs: 29,50 \$.

Een helder geschreven inleidend boek in verband met statistische methoden. De opbouw is klassiek, vertrekkend van de noties lukrake variabelen, populaties en steekproeven. Daarna worden steekproefverdelingen en kengetallen behandeld.

Hoofdstuk drie vat aan met elementaire begrippen i.v.m. waarschijnlijkheid. De binomiale en normale verdelingen worden behandeld, waarna de afgeleide steekproefverdelingen aan bod komen.

Hoofdstuk 6 bespreekt de meest voorkomende univariate schattingsproblemen, terwijl het volgende de klassieke hypothesetoetsen behandelt.

Verder komen inleidingen tot variantie-analyse, regressie-analyse, tijdreeksanalyse en niet-parametrische methoden aan bod.

Het boek is duidelijk geschreven, vereist weinig wiskundige achtergrond en bevat een groot aantal oefeningen, waarvan de helft met oplossing. Het bevat tevens een uitgebreide verzameling van statistische tabellen.

Geen innovatieve aanpak, maar wel een vlotte inleiding, met relevante oefeningen.

M. Weverbergh

Ben VAN BRUYSTEGEM. - **De vennootschappenwet 1986.** Bespreking van de wetten van 5 december 1984, 21 februari, 15 juli en 25 juli 1985 en van het wetsontwerp betreffende de eenpersoonsvennootschap met beperkte aansprakelijkheid. - Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1986, xxi + 252 blz.

In vergelijking met de eerste uitgave van dit boek ("De vennootschappenwet 1984 na de tweede en de vierde richtlijn. Een verkenning van de aanpassingswet van 5 december 1984") werd deze herwerkte uitgave uitgebreid met een status quaestionis aangaande de verschillende bijdragen die sinds het verschijnen van de eerste uitgave gepubliceerd werden over de wet van 5 december 1984. Tevens werden de wet op de hervorming van het bedrijfsrevisorat van 21 februari 1985, de B.V.B.A.-wet van 15 juli 1985 en de wetswijziging betreffende de doelwijziging van 25 juli 1985 besproken en komt in een appendix het wetsontwerp over de eenhoofdige opgerichte B.V.B.A. aan bod. In een eerste bijlage volgen de concordantietabellen tussen de vennootschappenwet en de richtlijnen, een tweede bevat de aangepaste tekst van titel IX. Boek I W. Kh. over de handelsvennootschappen, terwijl in de derde bijlage het wetsontwerp betreffende de eenpersoonsonderneming met beperkte aansprakelijkheid wordt afgedrukt.

Nu een periode van (relatieve) windstille m.b.t. wetgevende initiatieven in het vennootschappenrecht schijnt te gaan aanbreken, kan dit goed doordacht, helder geformuleerd en erg logisch gestructureerd boek niet genoeg aanbevolen worden aan elkeen die met het vennootschappenrecht in theorie en in de praktijk te maken krijgt. De uitvoerige referenties in de voetnoten en de bibliografie nodigen trouwens uit tot dieper doordringen in de materie.

G.L. Ballon

Mark S.W. HOYLE. - **The Law of International Trade.** Second Edition. - Bicester, CCH Editions Limited, 1986, viii + 518 blz.

Dit boek, dat in de woorden van Sir John Donaldson, Master of the Rolls (Voorzitter van het Court of Appeal), een klassieker in zijn genre belooft te worden, behandelt het Engels recht van de internationale handel. Het is logisch opgebouwd in de chronologie van zes stappen van de internationale transactie.

Het hoofdstuk over het tot stand komen van de *internationale koop/verkoop* van goederen - dat ervan uitgaat dat het Engelse recht wordt toegepast - besteedt vooral aandacht aan de grote principes uit de *Sale of Goods Act 1979* en de *Unfair Contract Terms Act 1977*.

De *financiering* van de internationale transactie behandelt de belangrijkste vormen van betaling, met als voornaamste modaliteiten het documentair krediet en de wissel. Ook de relaties van de (ver)koper en zijn bank komen uitgebreid ter sprake. De mogelijkheden voor het verkrijgen van schadevergoeding bij niet-betaling, het innen van moeilijke vorderingen (factoring) en de wisselproblemen zijn eveneens belangrijke thema's in deze context.

Vervolgens wordt een hoofdstuk gewijd aan het *vervoer* van de goederen: over zee (internationale verdragen i.v.m. het cognossement, de charterpartij, de averij...), door de lucht, over de weg, per spoor en het multimodaal vervoer. Ook de verhaalmogelijkheden tegen de vervoerder krijgen bijzondere aandacht.

Er wordt een volledig hoofdstuk gewijd aan de *maritieme verzekering* (Marine Insurance Act 1906 en de Institute Cargo Clauses) - niet verwonderlijk in een Engelse context.

Het *toepasselijke recht*, de wetsconflicten en de bevoegde rechtbanken in geval van conflict – een bijzonder kiese materie in de internationale handel – is het onderwerp van dit hoofdstuk. Hier wordt eveneens besproken welke juridische verhaalmogelijkheden de partijen hebben in geval van (wets)conflict.

Meer en meer krijgt de *arbitrage*, ten nadele van de litigatie voor de rechtbank, ruimte toebedeeld in internationale transacties, om redenen die allicht voor ingewijden verstaanbaar zijn.

In een laatste hoofdstuk wordt de internationale *fraude* aan de kaak gesteld, waarbij de belangrijkste types van fraude even worden toegelicht. Met het internationale antwoord daarop wordt dit onderdeel afgesloten.

Het boek besluit met enkele nuttige aanhangsels, zoals de tekst van de Haag-Visby Regels voor internationaal zeevervoer en enkele nuttige voorbeelden van documenten, zoals het cognossement, de Incoterms enz. Naar Angelsaksische gewoonte bevat het werk een uitzonderlijk rijk bestand aan "cases" (precedenten) en een zeer bruikbare index.

D. Van Hoof

MAATSCHAPPELIJKE PROBLEMEN

Luc DE BRABANDERE, m.m.v. Anne MIKOLAJCZAK. - **Infoducten.** Een nieuw woord, een nieuwe toekomst. - Tielt, Lannoo, 1986, 189 blz. - Prijs: 495 fr.

Infoducten is een neologisme, en fungeert als verzamelnaam voor alle communicatietechnologieën en informatienetwerken die de maatschappij van informatie voorzien, naar analogie van de aquaducten in de oudheid, die het voor de landbouw noodzakelijke water distribueerden.

De auteur streeft zowel een globaal overzicht en inzicht na in de eigen logica en samenhang tussen verschillende stappen in de informatietechnologische evolutie, als het overbrengen en bewijzen van een bepaalde these: in principe is het mogelijk, ja noodzakelijk, de ontwikkelingen in de informatica ("meer weten") te laten samengaan met een menswaardige samenleving ("beter leven").

In zijn eerste doel is de auteur ongetwijfeld geslaagd: hij geeft een verantwoord en systematisch overzicht van de basisprincipes van de informatica en van de verschillende technologische realisaties. Het optimistisch pleidooi daarentegen komt niet erg dik uit de verf. Wel zijn er enkele interessante kritische kanttekeningen en originele suggesties, doch echte diepgang en een samenhangende en overtuigende toekomstvisie ontbreken.

D. Vloeberghs

Eugen BUSS. - **Lehrbuch der Wirtschaftssoziologie.** - Berlijn / New York, Walter de Gruyter, 1985, ix + 272 blz. - Prijs: 42 DM.

Uitgangspunt van elke socio-economische studie is de stelling dat de regels waarnaar de handelingen in een economisch systeem zich richten, niet alleen van economische aard zijn doch ook maatschappelijke aspecten vertonen. Terwijl de basisvraagstukken van de economische wetenschap in hoofdzaak intern en endogeen worden bestudeerd (aan de hand van de "ceteris paribus"-hypothese), zal de socioloog zich vooral bezighouden met de "Umwelt" waarbinnen de economische realiteit zich voltrekt.

Dit leerboek van economische sociologie biedt een systematische voorstelling van de sociologische denkwijzen, probleemstellingen en categorieën, aan de hand waarvan het economisch handelen kan worden verklaard. Het bespreekt de economische structuren van zowel traditionele als moderne, industrieel ontwikkelde samenlevingen en beschrijft de economische ordeningen van zowel kapitalistische als socialistische signatuur. De voorwaarden en kenmerken van diverse economische maatschappijtypes worden tegenover elkaar geplaatst, de drijfkrachten van de economische ontwikkeling uitgewerkt, de structuurprincipes van de economie verduidelijkt, de onderscheiden alternatieve stuurwijzen van de economische activiteit, alsmede de fundamentele instituties van de sociale markteconomie verklaard. Specifieke onderwerpen die hierbij uitdrukkelijk aan de orde komen, zijn bijv. de arbeids- en groeicrisis in verscheidene westerse industriële maatschappijen, de technocratische en bureaucratistische structuren.

Het is een knap leerboek: vrij volledig, goed opgebouwd, duidelijke begripsomschrijvingen, klare tekst, na elk hoofdstuk een samenvatting en een aantal herhalingsvragen.

J. Meganck

BELEGGEN: KORT EN GOED KAN OOK

U zoekt de hoogste
opbrengst voor uw geld.
Ook als u het maar even
- een paar weken of

maanden - opzij kan zetten. Een kortlopende rekening bij de ASLK biedt u bijzonder interessante interestvoeten. En uw geld ligt maar vast voor een korte periode. Van 15 dagen tot hooguit een jaar. Bovendien brengt uw kapitaal al rente op vanaf de eerste dag na inlage. Een belegging op korte termijn is een belegging voor mensen met zin voor zaken. Informeer gerust naar de meest recente interesttarieven bij uw ASLK-agentschap. Al was het maar om u ervan te overtuigen dat kort beleggen kan. En goed ook.

ASLK
we doen met je mee